JOAN DERK

CONTROVERSIEEL | THEATRAAL | EXPLOSIEF

ANNO

Stadsmuseum Zwolle

Te zien van 12 januari t/m 8 april

JOAN DERK

CONTROVERSIEEL | THEATRAAL | EXPLOSIEF

Fotografe Ursula van de Bunte maakte voor de tentoonstelling **Joan Derk: Controversieel | Theatraal | Explosief** een fotoserie over het bewogen leven van Joan Derk van der Capellen.

Modellen

William Spaaij, Paul Rooyackers, Charlotte Ariaans, Ellen Bloo, Jeltse Bosma, Raphael Broeze, Job du Pau, Jadah de Vos, Lukah de Vos, Joelle Wielstra, Priscilla Blom en Naomi Heerspink

Haar en visagie

Simone van Dongen

Met medewerking van studenten van Cibap Zwolle, Kalf Kostuums Zwolle, Ventura Kampen en Masa Print Almere.

Alle mensen zijn vrij geboren. De een heeft van nature over de ander niets te zeggen.

– Joan Derk

1.

2.

FOTO 1 & 2

DE OPA EN DE KLEINE JONGEN

Hier zien we de jonge, studerende Joan Derk. Daarnaast zijn opa Reinier van Bassenn, intellectueel en aanhanger van de Verlichting. Zijn opa heeft grote invloed op de opvoeding. Het zaadje wordt geplant voor een passie voor politiek en democratisch gedachtengoed.

FOTO 3

VERLIEFD EN GETROUWD

Op 4 juli 1766 trouwt Joan Derk met Hildegonda Anna Bentinck in de Hervormde Kerk in Kamperveen.

Joan Derk krijgt in de eerste instantie geen toestemming van zijn strenge, afstandelijke vader, die zijn zoon als een slappeling beschouwt. Joan Derk zet toch door. Al snel wordt de onrustige echtgenoot opgeslokt door politieke activiteiten.

FOTO 4

VIVAT CAPELLEN

"Capellen moet groot, de Drostendiensten dood." Dit riepen de Patriotten en boeren, omdat ze werden onderdrukt door de Drosten, die een bepaald gebied bestuurden. Joan Derk verzamelde klachten als bewijs en diende een petitie in voor de afschaffing van deze 'Overijsselse slavernij'. Hij wilde een geweldloze opstand.

"Wees op uw hoede, geen opwinding, geen geweld."

4.

FOTO 5

APPELTJES VAN ORANJE

"Het land is verloren, indien de burgerij niet voor haar rechten opkomt, geen medezeggenschap eist, zich niet weerbaar maakt tegen laffe en eerzuchtige regenten, een stadhouder zonder karakter en kundigheden." Hiermee bedoelde Joan Derk Stadhouder Willem V, die hij spottend 'Teerbeminde' noemde.

FOTO 6

FAMILIEPORTRET

Joan Derk en Hildegonda verliezen hun eerstgeboren zoon, maar krijgen in 1767 een dochter, Elisabeth, liefkozend Betje genoemd.
"Al mijn familieleden, mijn naaste bloedverwanten heb ik aan mijn vaderland geofferd."

FOTO 7

VRIJHEID VAN IEDER MENS

Joan Derk verzet zich tegen slavernij in binnen- en buitenland. In 1776 protesteert hij tegen een wet waardoor tot slaafgemaakten bij aankomst in Nederland niet automatisch vrij zijn.
"Want de rechten van de mens zijn zo heilig dat geen dwingelandij, of willekeur macht genoeg kan hebben om die te vernietigen."

FOTO 8

DE MAAGD VAN HOLLAND

Joan Derk is een luis in de pels van De Ridderschap en wordt geschorst. In 1782 worden de Drostendiensten afgeschaft en wordt hij weer toegelaten. Zijn politieke vrienden eren hem tijdens een groot diner in Amsterdam. Op het feestelijk versierde banket staat een groot tafelstuk met daarop een verbeelding van de Hollandse Maagd. Tijdens dit feest beseft Joan Derk dat hij nooit echt van het leven heeft genoten, door zijn keuze om politiek activist te zijn.

FOTO 9

HET VERDRIET VAN JOAN DERK

Dochter Betje is zeventien als de zoon van Jonker Sloet van Pletteberg, een felle tegenstander van de opvattingen van Joan Derk, opvallend veel aandacht aan haar besteedt. Betje beantwoordt zijn avances, maar wordt gewaarschuwd door haar ouders. Zij beseffen dat dit een manier is om Joan Derk onderuit te halen. Betje moet weg uit Zwolle; zij wordt naar familie op landgoed Wittenstein gestuurd.

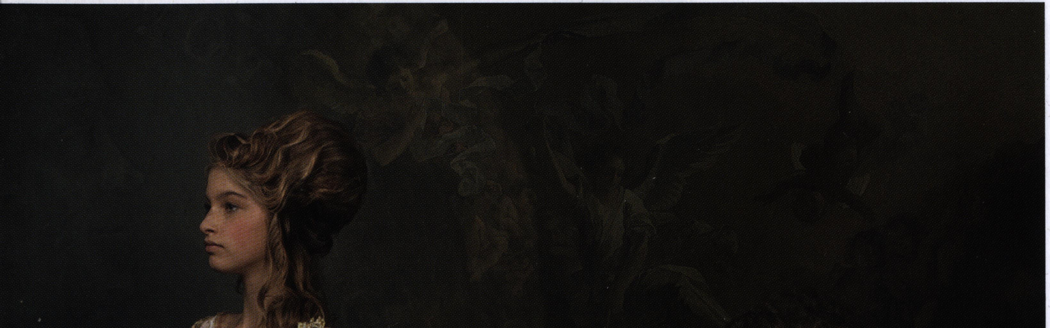

10.

FOTO 10

AAN HET VOLK VAN NEDERLAND"

In 1781 schrijft Joan Derk zijn meesterstuk *"Aan het Volk van Nederland"* in Huize Appeltern. Honderd jaar later zullen mensen pas weten dat hij de anonieme schrijver is. In het diepste geheim worden tienduizenden pamfletten in de nacht van 25 op 26 september per postkoets verspreid door heel Nederland. Het pamflet slaat in als een bom en wordt verboden. Te laat, want overal wordt het pamflet besproken.

"Dit pamflet kan de vonk in het kruitvat zijn."

FOTO 11

SCHRIJVEND TEN ONDER

"Ziekte, veel arbeid en een overmaat van verdriet hebben mij voor mijn tijd oud gemaakt."
Door het vele werk en de inspanning, ook in de nachten, raakt Joan Derk uitgeput en versleten. Zijn lichaam is hier niet tegen opgewassen en hij bezwijkt, slechts 42 jaar oud.

HET MONUMENT

De graftombe die Hildegonda voor haar man en zichzelf laat bouwen, is een doelwit voor Prinsgezinden. Betje en haar man laten de resten van hun (schoon)ouders in het geheim verplaatsen naar de kerk van Gorssel. Gelukkig maar, want in 1788 wordt het grafmonument met buskruit opgeblazen. In Italië wordt een marmeren beeldengroep gemaakt om Joan Derk te eren. Daar staat het daar nog steeds. Wie weet komt het ooit naar Nederland.

JOAN DERK

CONTROVERSIEEL | THEATRAAL | EXPLOSIEF

NU TE BEZOEKEN MET MUSEUMKAART!

Stap de achttiende eeuw binnen en ontdek het meeslepende verhaal van één van de meest beroemde én beruchte figuren uit het Zwols verleden: **Joan Derk van der Capellen tot den Pol** (1741 - 1784).

Weinig Zwollenaren uit de achttiende eeuw wekten zoveel opschudding en gingen zo vaak over de tong als Joan Derk. Zijn theatrale en vaak controversiële optredens maakten hem geliefd bij het volk en als geestelijk leider van de Patriotten liet hij een onuitwisbare stempel op Nederland achter. En dat terwijl hij zijn explosieve pamflet 'Aan het Volk van Nederland', waarin hij zijn mede- burgers oproept om het corrupte stadhouderlijke stelsel omver te werpen, anoniem publiceerde.

> *'Ziedaar, waarde landgenoten, een getrouw verslag van de toestand van ons vaderland van de oudste tijden af tot op de dag van heden. Ik heb U oorzaken van Neerlands kwalen naakt blootgelegd. Ik heb niets voor U verborgen van hetgeen voor U van belang was te weten.'*

Met de tentoonstelling Joan Derk: Controversieel | Theatraal | Explosief geeft ANNO Stadsmuseum Zwolle de roemruchte Zwollenaar (opnieuw) een stem en gezicht. Beleef het verhaal van Joan Derk op unieke wijze. Luister naar zijn stem in een spannend hoorspel of sta oog in oog met de patriottenleider via de sprekende fotoportretten van Ursula van de Bunte. Bekijk een schat aan bijzondere objecten, waaronder spotprenten en prachtig zilver- en goudwerk uit Zwolle, Zutphen en Hattem. En wat te denken van de mysterieuze grafstukken die te zien zijn?

Beleef de nalatenschap van Joan Derk van der Capellen tot den Pol in al haar facetten van 12 januari t/m 8 april 2024 bij ANNO Stadsmuseum Zwolle.

ANNO
Stadsmuseum Zwolle

Melkmarkt 41
8011 MB Zwolle
038 30 30 269
www.anno.nl